Gemeente Borger-Odoorn

Startnotitie Lokale adaptatiestrategie
Gemeente Borger-Odoorn

Versie: September 2025

Inleiding

De gemeente Borger-Odoorn staat, net als de rest van Nederland, voor de gevolgen van een veranderend klimaat. Steeds vaker krijgen we te maken met hevige regenval, langdurige droogte, hittestress en hoge piekafvoeren in watergangen. Deze ontwikkelingen brengen aanzienlijke risico's en potentiële schade[1] met zich mee: bij het huidige klimaat kan de schade flink oplopen. Om deze risico's het hoofd te bieden, is het noodzakelijk ons tijdig aan te passen. Deze startnotitie beschrijft de opzet voor een lokale adaptatiestrategie: een plan om Borger-Odoorn klimaatbestendiger en veerkrachtiger in te richten.

Achtergrond

Vanuit het Rijk zijn alle Nederlandse gemeenten verdeeld in werkregio's. Gemeente Borger-Odoorn valt in de werkregio Samenwerking Noordelijke Vechtstromen (SNV). SNV is een samenwerkingsverband van vijf gemeenten, twee waterschappen, twee provincies en het WMD in Zuidoost-Drenthe en Noordoost-Overijssel. De primaire opgave van SNV is samenwerken aan het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) uit 2018, met als doel 'een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van het gebied in 2050'.

Regionale Adaptatie Strategie

Om dit gezamenlijk doel te behalen is een Regionale Adaptatie Strategie (RAS) opgesteld. Met de RAS richten wij ons op gemeenschappelijke kansen en opgaven vanuit een regionaal perspectief. De RAS richt zich op de volgende pijlers:

- Hittebestendige (gebouwde) omgeving

[1] Bijlage 1 - Schade in cijfers voor gemeente Borger-Odoorn

- Beperken droogte en watertekort
- Beperken wateroverlast
- Versterken biodiversiteit
- Robuuste vitale en kwetsbare functies

Lokale ambities

Inzet tot 2030[2]
Deze regionale strategie gebruiken we als basis voor een lokale adaptatiestrategie. We vergroten de weerbaarheid en veerkracht van onze fysieke leefomgeving tegen hittestress, droogte en wateroverlast. Om dit voor elkaar te krijgen, integreren we klimaatbestendig ontwerpen in de ruimtelijke ordening (bijv. bij woningbouw en inrichtingsplannen). We benutten hierbij ook koppelkansen voor onze doelen op het gebied van biodiversiteit en gezondheid. Een groenere omgeving biedt meer leefruimte voor de natuur en nodigt uit om meer te bewegen.

Ondanks de te nemen ruimtelijke adaptieve maatregelen kunnen niet alle gevolgen van klimaatverandering worden voorkomen. We leren dit te accepteren en passen ons aan, door bijvoorbeeld een hitteplan te ontwikkelen en lessen te trekken uit bodemdalingsvraagstukken.

We gebruiken de klimaatstresstesten en klimaatdialogen om goed in gesprek te blijven met onze inwoners en partners. We geven het goede voorbeeld bij de inrichting van de openbare ruimte, bij aanpassingen aan onze gemeentelijke eigendommen en bij bouwontwikkelingen.

Strategisch doel

Onze ruimtelijke inrichting is klimaatbestendiger en veerkrachtiger. Wij besparen kosten, door schade als gevolg van droogte en wateroverlast te voorkomen. We richten de openbare ruimte beter in, rekening houdend met hittestress, droogte en wateroverlast. Inwoners en organisaties zijn meer bewust en geactiveerd op klimaatadaptatie en voeren klimaatadaptieve maatregelen uit.

Wat gaan we doen?

Voor de uitvoering van de Lokale adaptatiestrategie gebruiken we het Omgevingsprogramma als primair instrument. De Omgevingsvisie en het Omgevingsplan vormen de kaders waarbinnen dit programma wordt uitgevoerd. We werken nader uit hoe we klimaatadaptatie kunnen borgen als onderdeel van (ruimtelijke) afwegingen en keuzes met als basis het principe ‘water en bodem sturend’. Doel hiervan is het ruimtegebruik op lange termijn minder kwetsbaar maken voor weersextremen als gevolg van klimaatverandering, het beschermen van onze watervoorraden, de (grond) waterkwaliteit en de biodiversiteit en het tegengaan van onomkeerbare effecten van bodemdaling. Water en bodem sturend voor de ruimtelijke planvorming betekent dat we met de functie en het ruimtegebruik zo veel mogelijk aansluiten bij de natuurlijke kenmerken van het water- en bodemsysteem.

Overig

[2] Duurzaamheidsagenda Borger-Odoorn 2024-2030

Er zijn factoren waar we rekening mee moeten houden.

1. Draagvlak: succes hangt mede af van samenwerking met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties.
2. Financiën: Gewenste aanpassingen kosten geld. Een nadere kosteninschatting volgt bij de beleidsontwikkeling en uitvoeringsagenda.

Wat is de (voorlopige) planning?

Fase	Activiteit	Tijdlijn
Kaderstelling	Kader ambtelijk en bestuurlijk opdrachtgever	Maart 2025
Beleidsontwikkeling	Inhoud beleidsstuk	April – augustus 2025
	Interne ambitiedialoog	Juni 2025
Stakeholders	Externe Klimaatdialogen met procesbegeleiding door extern bureau.	September 2025
	Enquête onder inwoners[3]	September 2025
	Raadsconsultatie	Oktober 2025
Afstemming en besluitvorming	Vaststelling lokale adaptatiestrategie door B&W	Januari 2026
	Vaststelling door gemeenteraad	Februari 2026

Proces beleidsvorming en implementatie

Het opstellen van het nieuwe beleid wordt gedaan in samenwerking met bureau TAUW. TAUW heeft 80 andere gemeenten geholpen bij het ontwikkelen van een lokale adaptatiestrategie. Het in gezamenlijkheid opgestelde beleidsproces zal gaan bestaan uit een aantal te onderscheiden stappen:

[3] Bijlage 2 - Enquête lokale adaptatiestrategie

1. *Behandeling startnotitie* in gemeenteraad. Mogelijke wensen en aandachtspunten leveren een belangrijke kaderstellende input aan het proces en de op te stellen strategie.
2. *Enquête onder inwoners.* We willen inzicht krijgen in hoe inwoners de huidige situatie ervaren.
3. *Participatie stakeholders* om in gesprek te gaan over ideeën en te maken keuzes, maar ook om de behoeften/wensen op te halen. Belangrijkste stakeholders zijn: Woningbouwcorporaties en GGD.
4. *Werksessie met de raad* om de participatieresultaten toe te lichten en in gesprek te gaan over de bouwstenen van het nieuwe beleid.
5. *Bespreken beleidsplan in concept met stakeholders*. Doel is te informeren, betrokkenheid te realiseren en input mee te nemen. Het beleid wordt op basis hiervan aangescherpt.
6. *Opstellen definitieve lokale adaptatiestrategie*
7. *Vaststelling door de raad*. De lokale adaptatiestrategie en bijbehorende uitvoeringsagenda.

Uiteindelijke vaststelling door de raad is voorzien in het voorjaar van 2026.

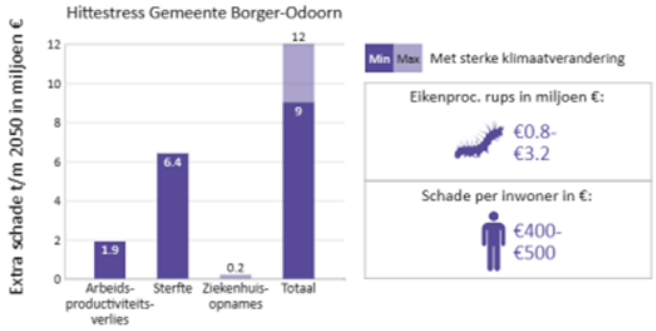
Bijlage 1 – Schade in cijfers voor gemeente Borger-Odoorn

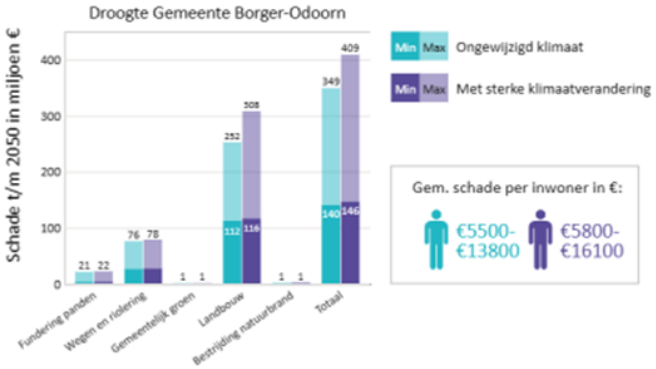
Schade in cijfers

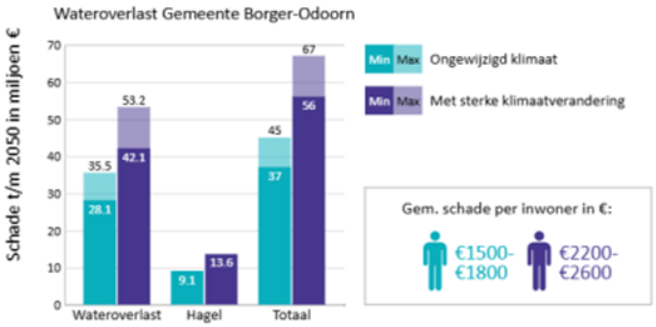
De Klimaatschadeschatter bundelt kennis over de schadekosten door klimaatverandering. De Klimaatschadeschatter geeft een schatting voor de volgende drie thema's: hitte, droogte en wateroverlast. De tool maakt voor de periode 2018-2050 de volgende schattingen:

1. Een schatting van de schadekosten als het huidige klimaat tot 2050 hetzelfde zou blijven. Dit zal waarschijnlijk niet gebeuren, maar we tonen deze situatie om de impact van klimaatverandering beter zichtbaar te maken.
2. Een schatting van de schadekosten als het klimaat sterk verandert. Het huidige scenario. De getallen in de tool geven nog geen totaalbeeld van de schadekosten door klimaatverandering, eerder een ondergrens.

Schade per inwoner in Borger-Odoorn

Bijlage 2 - Enquête Lokale adaptatiestrategie

Denk mee over hoe wij onze gemeente voorbereiden op extreem weer

Klimaatverandering merken we steeds vaker: hete, droge zomers en nattere winters. Dat raakt niet alleen de natuur en onze wegen, maar ook uw gezondheid, woning en tuin.

De gemeente Borger-Odoorn werkt aan een toekomstbestendige leefomgeving. Daarvoor zijn uw ervaringen, zorgen en ideeën onmisbaar.

Deze vragenlijst bestaat uit 18 vragen en kost ongeveer 5–10 minuten om in te vullen. Vul de hele vragenlijst in en maak kans op een regenton! Alvast bedankt voor uw bijdrage.

Heeft u vragen of opmerkingen over deze vragenlijst of wilt u meer informatie? Neem dan contact op met: m.bornkamp@borger-odoorn.nl

---

Algemene informatie

Ervaring met klimaatverandering/klimaatbestendigheid

1. Welke gevolgen van klimaatverandering heeft u al ervaren in uw omgeving? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Droogte (bijvoorbeeld een droge tuin of lage grondwaterstand)
- Wateroverlast (bijvoorbeeld na hevige regen)
- Extreme hitte (bijvoorbeeld hittestress of slecht slapen)
- Geen van bovenstaande

2. Welke effecten van droogte heeft u ervaren in en rondom uw huidige woning?

- Ik heb nog geen effecten van droogte ervaren
- Scheuren in muren of funderingsschade aan uw woning
- Een hoger waterverbruik
- Verdroging van groen rondom uw huis
- Verergering van uw allergieën
- Anders, namelijk …

3. Welke effecten van wateroverlast heeft u ervaren in de gemeente Borger-Odoorn? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Ik heb nog geen effecten van wateroverlast ervaren
- Hinder door water op straat
- Water dat uw woning is binnengestroomd
- Schimmel- en vochtproblemen in uw woning
- Problemen met de riolering van uw woning
- Anders, namelijk …

4. Welke effecten van hitte heeft u ervaren in de gemeente Borger-Odoorn? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Ik heb nog geen effecten van hitte ervaren
- Slechtere nachtrust
- Hittestress (vermoeid gevoel, concentratieproblemen, duizeligheid, hoofdpijn en/of huidklachten)
- Gezondheidsproblemen (huidirritatie, maag- en darmproblemen) door zwemmen in vijvers of zwemplassen
- Hoger energieverbruik door koeling in uw woning
- Anders, namelijk …

Het accepteren van maatregelen tegen klimaatverandering

5. Welke maatregelen tegen wateroverlast en/of droogte vindt u behulpzaam rondom uw woning? (1 = helemaal niet behulpzaam, 5 = heel behulpzaam)

- Een groen dak aanleggen (voor het afvoeren en/of opvangen van regenwater)
- Stenen weghalen/uw tuin vergroenen (voor het afvoeren van regenwater)
- Afkoppelen van de regenpijp (tegen wateroverlast door een overstromend riool)
- Aanleggen van een vijver of regenwatervoorziening in de tuin (voor het opvangen van regenwater)
- Anders, namelijk …

6. Welke maatregelen tegen hitte vindt u behulpzaam rondom uw woning? (1 = helemaal niet behulpzaam, 5 = heel behulpzaam)

- Aanleggen van een groene gevel
- Het dak wit verven
- Aanbrengen van zonwering
- Planten van bomen voor schaduw
- Aanschaffen van een airco of ventilatiesysteem
- Anders, namelijk …

7. Welke maatregelen tegen wateroverlast en/of droogte heeft u al genomen in en rondom uw woning?

- Een groen dak aangelegd
- Stenen weggehaald/uw tuin vergroend
- Regenpijp afgekoppeld
- Een vijver aangelegd (voor het opvangen van regenwater)
- Regenwater hergebruikt (tegen de droogte)
- Anders, namelijk …

8. Welke maatregelen tegen hitte heeft u al genomen in en rondom uw woning?

- Een groene gevel aangelegd
- Het dak wit geverfd
- Zonwering aangebracht
- Bomen geplant voor schaduw
- Een airco of ventilatiesysteem aangeschaft
- Anders, namelijk …

9. Welke maatregelen tegen wateroverlast wilt u dat de gemeente neemt in uw dorp? (1 = helemaal niet behulpzaam, 5 = heel behulpzaam)

- Aanbrengen van halfverharde parkeerplaatsen (voor het afvoeren van regenwater)

- Aanleggen van een wadi (een droge sloot waarin regenwater opgevangen wordt)
- Aanleggen van een straat in komvorm (aflopend naar het midden)
- Aanleggen van een vijver (voor het opvangen van regenwater)
- Anders, namelijk …

10. Welke maatregelen tegen hitte wilt u dat de gemeente neemt in uw dorp? (1 = helemaal niet behulpzaam, 5 = heel behulpzaam)

- Planten van meer bomen in de wijk voor schaduw
- De woonomgeving ontstenen en vergroenen met gras, struiken of vaste planten
- Anders, namelijk …

11. Hevige regen kan eens in de 20 jaar niet direct door het riool worden afgevoerd, waardoor wateroverlast kan ontstaan. Wat bent u bereid te doen tegen de gevolgen van wateroverlast?

- Niks, ik vind de gevolgen acceptabel
- Zelf maatregelen nemen, bijvoorbeeld door mijn regenpijp af te koppelen, mijn tuin te ontstenen of een geveltuin aan te leggen
- Alleen maatregelen nemen als ik hiervoor subsidie krijg
- Mijn huis en/of tuin is al bestendig tegen wateroverlast
- Extra rioolheffing betalen en de gemeente maatregelen laten nemen
- Anders, namelijk …

12. Als het grondwater hoger komt te staan door klimaatverandering, kan uw kruipruimte onder water komen te staan. Wat bent u bereid te doen tegen deze overlast?

- Niks, ik vind het acceptabel dat mijn kruipruimte af en toe onder water staat
- Zelf mijn kruipruimte aanpassen
- Alleen maatregelen nemen als ik hiervoor subsidie krijg
- Mijn huis en/of tuin is al bestendig tegen wateroverlast
- De gemeente/het waterschap moet zorgen dat het grondwater niet te hoog komt te staan, ook als dit extra rioolheffing betekent
- Anders, namelijk …

13. We krijgen steeds vaker te maken met hittegolven. Wat bent u bereid te doen tegen negatieve gevolgen van een hittegolf?

- Niks, ik vind de gevolgen acceptabel
- Zelf maatregelen nemen om opwarming van mijn huis en tuin te voorkomen
- Alleen maatregelen nemen als ik hiervoor subsidie krijg
- Mijn huis en/of tuin is al bestendig tegen hitte
- De gemeente moet zorgen voor schaduw in de wijk, bijvoorbeeld door bomen te planten, ook als dat extra kosten betekent
- Anders, namelijk …

14. Door langdurige droogte vallen vijvers droog en sterft groen af. Wat bent u bereid te doen tegen negatieve gevolgen van droogte?

- Niks, ik vind droogval van vijvers of schade aan groen acceptabel
- Zelf maatregelen nemen om regenwater in mijn tuin op te vangen en in de bodem te laten zakken
- Alleen maatregelen nemen als ik hiervoor subsidie krijg
- Mijn huis en/of tuin is al bestendig tegen droogte
- De gemeente moet zorgen dat vijvers niet droogvallen en openbaar groen voldoende water krijgt, ook als dit extra rioolheffing betekent
- Anders, namelijk …

Achtergrondvragen

15. Wat is uw leeftijd?

- 25 jaar of jonger
- 26 – 45 jaar
- 46 – 65 jaar
- Ouder dan 65 jaar
- Zeg ik liever niet

16. In welk dorp van de gemeente woont u?

17. In wat voor type woning woont u?

- Flat/appartement
- Rijtjeshuis
- Hoekwoning
- Vrijstaande woning
- Zeg ik liever niet

18. Heeft uw huis een buitenruimte?

- Nee
- Ja, ik heb een tuin
- Ja, ik heb een balkon
- Ja, ik heb zowel een tuin als een balkon
- Ja, ik heb een weiland
- Zeg ik liever niet